

Az ülés ezután véget ért. A legközelebbi ülés kedden. A beérkezett irományok között volt *Licht* interpellációja, aki az ostrau-korwini ipari területen történt zavarításokat tette szóvá.

Az államtanács terve meghiusult.

Bécs, jul. 7.

— *A Pesti Hírlap tudósítójától.* —

A kormány az a terve, hogy az alkotmányreform alapelveinek kidolgozására államtanácsot szervezzenek, máris meghiusultnak tekinthető. A parlamenten kívül álló testület útján való megoldás a képviselőház valamennyi pártjánál ellenzésre talált. Ugy látszik, hogy ez a terv nem annyira a belső viszonyokhoz alkalmazkodott, mint inkább kifelé akart hatást gyakorolni. A német nemzeti szövetség azt a tervet veti föl, hogy az államtanács helyett a Reichsrat két házának tagjaiból alakítandó bizottságot bízzák meg az előkészítő munkálatokkal, a szláv pártoknál azonban ez a javaslat sem talál tetszésre s a délszlávok kijelentik, hogy ilyen közös parlamenti bizottságban nem vesznek részt. A csehek még nem nyilatkoztak, de föltehető, hogy ebben a kérdésben szolidárisak a délszlávokkal. Egyre nyilvánvalóbb, hogy a csehek és a délszlávok általában kerülnek egyelőre minden vitalkozást az alkotmánymódosításról s közjogi kívánságaikat a békeértekezleten akarják előterjeszteni. Csak abban az esetben, ha ez a nemzetközi fórum nem teljesítene kívánságaikat, becsátkoznának a képviselőház többi pártjával tárgyalásba. Ennek következtében kiátástalannak tartanak minden kísérletet, amelylyel a pártokat őszig együttes tárgyalásokra akarják egyesíteni.

Magyarország a háboru alatt.

Egy kis krumpli.

Budapest, 1917 július 7.

Már teljességgel senkinek sem volt ideje krumpliért menni. Aki egyszer elment, az többet nem jött vissza, mint a Noé hollója, ott veszett valahol. Valahogy már kicsordult a házibéke pohara, azt mondtam: no majd én megmutatom. Majd én elhozom azt a krumplit.

Fogtam a kisebb utazótáskát s fötültem a villanyosra.

A Teleki-téri fronton villogó szemmel szaloltam le.

Hol az a városi bódé.

Nem is kellett nagyon mutatni, ott állott vagy százötven asszony, lány, gyerek. Két oldalról két hosszú sor a bódé két ablakának, mint két rettenetes kigyó, fejjel neki.

Kissé meghökkenve állottam be a baloldali csatakiugró farkára; tüzem valamennyit esillapodott. Azonnal beláttam, hogy itt nem kell ököl, nem kell váll, nem kell könyök, itt nem kell erő: itt türelem kell s szilaj haragom átváltozott passzív energiává: el voltam szánva, hogy végig várom az egész sort.

Megnéztem jól szomszédaimat, hogy ismerjem őket: valaki elébem ne furakodjék a később jövők közül.

Egy fiatal lány állott mellettem, uribb lányka, az álla alatt forradás volt, gyermekkorában kivették a mirigyzeit, vérszegény, kellemes türelmes teremtés. A másik szomszédom egy tenyeres talpas iparosasszony volt, csikos perkálbluzában szélesen és vastagon gözölgött a napon, a blúza ujjai fel voltak gyűrve könyökig s összefonta rengeteg mellén karját.

Sokáig nem láttam mást, csak ezt a két szomszédot.

— Hát maga, naacsád, csak most jön? — kiáltotta a hatalmas asszony; az uttest felől vidám fiatal asszony jött hozzánk egy kis babával a karján.

— Még most is alig birtam elszabadulni, — mondta ez neveive. Odaállott a hátunk mögé egy pillanatra s folyton nevetett; akkor fogta, leült a járda szélére, kibontotta a bluzát s kikészítette azt, amit a pieci babájának magával hozott.

— Hja, bejárónénak lenni nagyon rossz, mert a nagyságák igen követelnek, — mondta egy öreg nőszemély, aki az orrom előtt állott. Ennek az asszonynak egészen vörös volt és hámlott az arcbőre, mintha orbáncos lett volna.

Egy másik öregasszony állott mellette, ez olyan kis özvegy papné volt Zólyomgyéből,

fordevállu kis luteránus papné, igen finom és igen előkelő és igen gyáva és rendkívül félt, hogy a vörösarcu asszony valami illetlen kifejezést fog használni a nagyságák ellen.

Két gyerek jött csámborogva szatyorral, az egyiknek a szatyorja tárka kalapposztóból volt fonva s igen büszke volt rá. Odaállottak a terebélyes asszony elé, szemmeláthatóan csalni akartak, előbbre akartak furakodni a rangsorban. Senki sem szólott nekik, hát én sem haragudtam meg, gondoltam ez a népszellem, hogy a gyenge és gyámoltalan gyerekek előbbre lopakodjanak s becsültem érte az asszonyokat, mert nyilvánvalóan veszítünk két fórt . . .

— Mennyi krumplit visz téssasszony!? — kiáltott egy éles hangú személy három sorral előbb álló házbelijének. Ez a nő kenyeret evett, fekete és rettenetes kenyeret, példátlan évszágyal s józzel.

— Két kilót — kiáltotta vissza a másik nő.

— Ki van a gyerekekkel, — kiáltott egy vörös bluzos, fakó arcú mosóné annak a szomorú barna asszonynak, aki előtem két sorral igen türelmetlenül állott, rendkívül szenvedő arccal, a szeme, szája állandóan rángatózott s minden pillanatban visszanezett: talán azzal vigasztalta magát, hogy a háta mögött hogy szaporodik a sor, talán azzal, hogy ugy sem lehet elszaladnia . . .

— Hát bezártam őket, — mondta s a száját fanyarul elhuzta.

A sápadt kisasszony mellettem felállott az uttest szélén levő kockakövekre, egy elárusító bódé faszlopába fogózott s előre nézett. Erről eszembe jutott, hogy még mióta itt állok, egy pillanatig sem haladtunk előre, egy fölépésnyit sem.

— Mi van ott elől? Nem szolgálnak ki? . . .

— Ne tessék kérem oda előre állani? — kiáltott egy nagyot a kövér nő mellettem, kinyújtotta a karját, hatalmas kövér karját s egy vékony kis naacságát elparancsolt ott az utcán a sor mellől.

— Kérem csak szólni akarok a lánynak, — mentegetőzött ez, — kérem Zsuzsi, hagymát is vegyen, Zsuzsi kérem, vegyen hagymát is.

— Mennyit, naacsága?

— Amennyit adnak, amennyit csak adnak.

Valamennyi asszony a sorban, mind ellenségesen és gonosz arccal nézett a sápadt és vérszegény nagyságára, akinek ugy látszik, a torkáig ér a pénz s én magam is illetlennek találtam, hogy valaki itt annyi hagymát akar venni, amennyit csak adnak. Később megjuttam, hogy csak egy kilót adnak.

— Hát mit csinálnak ott elől? — mondta valaki a hátam mögött, — miféle disznóság ez? Hát nem szolgálnak ott ki?

Hátranéztem s el kellett nevessem magam, hogy négy sorral hátrább ilyen türelmetlen valaki. Mit szóljak én, aki tizenkét perce állok itt s még egy fölépést sem tettem előre s már háromnegyed tizenegy.

A vörösarcu asszony rikácsolva mondta:

— Azokat fel kellene robbantani ott benn, mert csak piszmognak. Ha nem akar kimérni, mennyen kalauznának, attól senki se sürgeti, hogy hamar aggyon jegyet.

Többen vihogtak.

— Te gyerek, az isten szerelméért el ne dugd azt a jegyet, — kiáltott kövér szomszédom a csöpp gyerekekre, aki elébünk furakodott s a kezében egy rakás vadonatúj kenyérjegyet tartott. Vagy nyolc darab egész tábla kenyérjegy, mindenki megült a vér.

— Szerencsétlen gyerek, valaki kikapja a kezéből, — kiáltotta büszke tekintettel a hatalmas nő s körülnézett a népen.

Egyszerre mindenki zsidongani kezdett s egymással versenyezve oktatták az asszonyok a kis fiút, hogy dugja el a jegyeit s csak akkor vegye elő, ha majd kell.

— Mi az egy csirkefogónak, vagy egy katonának, megfogja a kezébe s elmegy. Ez meg mehet haza, egy hónapig nem kapnak lisztet.

Teljes három percet lefoglalt ez a hecc. Az órát a markomban tartottam s egyre néztem a perceket.

Tizenegy óra előtt öt perccel intett a rendőr s el kezdett tolongani az asszonyok előre. Roham, izgatottak lettünk: közeledik a bódé.

De csak valami öt sörnyit mentünk előre, akkor megállottunk, oly szorosan, hogy egymás lábán állunk, azt hiszem csak a térköz szorosodott.

— Lassan haladunk előre, kisasszony, — mondtam a forradásos kisasszonynak, aki egy kömagassággal felelttem állt, úgy hogy szegénynek sose látam egyéb testrészét, csak a nyakán levő forradásait.

— Igen, — mondta ő s nagy fáradság volt az arcán.

A rendőr ácsorog előttünk, kövér és vörös az arca s dagad a forróságtól a napon a kemény és kegyetlen vascsákó alatt. Hogy bírja ebben a melegben.

Egyre izgatottabbak vagyunk. Már negyed tizenkettő s még mindig itt állunk. Ez borzasztó. Egy óra alatt tíz embert szolgálnak ki? . . . Már fél tizenkettő s még mindig csak itt vagyunk. Meg kell nézni, mi van ott elől. Már oly szorosan állunk, hogy a testek egymást nyomják s még mindig a vásárbódéknál. Valaki elkiáltja, hogy csak tizenkettőig van nyitva az eladás.

— Fogd csak, fiam, — s odaadom a táskám egy gyereknek, aki isten tudja, honnan került a lábaim alá s kiállok a sorból. A kövér asszony megérzi a dühömet s szívesen enged, várja mi lesz.

Végig a soron az ablakig. Óra van a markomban.

Fudoklóan, szorosan egymásra feküdvő állanak a népek s nyomják egymást az ablak felé.

— Biztos ur én már kilenc óra óta itt állok. Bizonyisten itt vagyok, kilenc óra óta, — kiáltja egy töppedt asszony sírva, mert kinyomták a sorból s a biztos épp azzal foglalkozik, hogy a szabályos soron kívül állókat elfizsántsá a térről, mint szemtelen betolakodókat, akik másokat előznek. — Az az asszony megmondhatja, hogy kilenc óra óta itt vagyunk, mindenki megmondhatja, biztos ur, bizonyisten!

Senki sem szól, hanem állati izgalomban és esőndben feszíti az előtte állót az ablak felé.

— Hány óra?

— Fél tizenkettő elmúlt.

— Szent isten, akkor nem fog sor kerülni ránk.

— De az istenért, biztos ur, — s az órámat mutatom, öt perc alatt négyet szolgáltattak ki. Egy óra alatt akkor nem szolgálhatnak ki legfeljebb negyvenet, akkor mondja meg, hogy a többi száz menjen el, husz maradjon itt, többet nem fognak kiszolgálni!

— Híjába mondom én azt, ezek mégis itt maradnak, — szól a biztos mérgesen. — Ne tolakodjunk kérem, ne tolakodjunk.

Egy gyerek megkapta a krumpliját, olyan hét éves kis gyerek s a tömeg kidobja a középre: a krumpli szétgurul a nép lába alá. Lehajlok, hogy összeszedjem neki.

A hosszú katona kiválik a sorból s előre jön.

— Adják ide azt a krumplit, — kiáltja oiy hírtelen, hogy mindenki meghökken — én nekem délután mennem kell a menetszázaddal, a feleségem betegen fekszik, a hadnagy ur azért eresztett el, hogy kivéhessem nekik a krumplit. Nekem adják ki az istenit, mert én széthányom ezt a bódét.

— Ne kiabáljon itt — mondja a rendőr — menjen a helyére, azt akárki mondhatja.

— Én nem megyek — ordítja a katona s a nyakán kidagadnak az erek, én délután megyek a menetszázaddal, én nem hagyom, hogy engem itt . . . adják ki a krumplimat, eleget vártam . . .

— Menyén a helyére, mert bekísérem.

— Kiséred az anyád . . . Menyének innen, mert levágom aki elibem áll!

S megtaszít egy asszonyt, hogy három is elhemperedik.

— Igaza van, — mondja valaki messzebről.

— Jöjjön velem barátom az úrszobába, — mondja a rendőr.

— Nem megyek biztos ur, ne bántson engem biztos ur, mert én megyek délután a menetszázaddal.

— Nahát ne gorombáskodjon, azt dicső paraszti mindenit. Aggyék má oda neki azt a krumplit, no.

Vannak akik meghatódnak, aztán még vadabb a düh. Egyszer csak elkezd fujni odahátul a magyar államiban a gőzsip: dél van.

A bódében két asszony dolgozik, szakad róluk az izzadság, olyan gyorsan rakják a krumplit a szatyorokba, ahogy csak lehet, csak úgy fujnak és lihegnek és egészen ki vannak merülve.

— Kapnak egy-egy forintot, ha még egy félóraig dolgoznak — szölok be nekik az ablakon.

Rámnéznek véres szemmel s csak legyintenek.

— Dolgoznánk mi, de muszály bezárni az ablakot.

S két oldalról a gőzsipra a két rettenetes embertömeg, mint a sárkány, még rettegőbb dühvel, felkorbácsolt indulattal feszül neki s nyomja egymást.

A rendőr hátra szorulva áll s úgy tesz, mint ha nem hallotta volna a déli sipot, hagyja hogy szolgáljanak.

— Öt-öt koronát kapnak, ha kiszolgálják azokat, akik még itt vannak!

Csak az ablakra néznek meredt szemmel s lesik, bezárják-e s tartják készen felemelve a szatyort, kosarat és a pénzt és rettegnek és bent a két asszony mint az ürült dolgozik.

Igy megy egy perc, két perc, öt perc, tíz perc. Mindenki a véletelig fokozódik a kétségbeesés. Ma szombat. Ha bezárják az ablakot, elvész az e heti jegy . . .

— Még az enyémet, csak még a miénket . . .

Csak ritkán szól valaki, néma esőndben, megfeszülve lesnek: a biztos urat nézik, aki hátat fordít s a villanyosokat figyeli. Halott esőnd lesz, megértik, hogy a rendőr az ellenőrt várja, aki jön a leszámolásra.

Még öt perc, még egy perc, s mint a boldog hullák sodródniak le akik kielégítettek. Az én táskám egyre közelebb jön: már csak ötvenedik, már csak negyvenötödik.

A biztos megfordul:

— Be kell zárni a bódét.

— Biztos ur! Tíz koronát kapnak, ha kiszolgálják, akik itt vannak. Személyenként tíz koronát . . .

— Nem lehet — s a rendőr szeme rám villog — nem lehet. Meg leszünk büntetve! Jön az ellenőr . . .

Hamar bezárni az ablakot. Engem büntetnek meg . . . Be kell zárni azt az ablakot. Senkinek se szabad kiadni tovább! . . . Ejnye, zárják be már azt az ablakot, kérem, azt a keserves . . .

Ő maga megy neki az ablaknak s felemeli a fatáblát.

Sírás és kacagás és kiabálás és dermedt esőnd; az asszonyok széthullanak, a tömött kéve egyszerre eltűnik, szétfoszlik.

A sápadt kisasszony a forradásaival fanyar arccal hazaindul, a vörösképű hatalmasan kacag:

— Na, hát e jó vót, tíz óra óta itt vagyok, mégisincs krumpli.

S néhány rossz foga kilóg a szájából és csak kacag.

Én magam néma dühvel nézem a bevehetetlen várat: tudom, hogy ha hátulsó ajtóra mennek, megkapnám a krumplit.

— Ötven koronát ígértek nekik, ha kiszolgálják, — hallom a hátam megett s idegesen kacag a vörösképű a sárgabluzosnak.

— Maga mit csinál? — rikolt aztán a hatalmasra.

Ez leült a bódé előtt a földre, a köre s az ölébe tette a kezét.

— Megvárom, míg kinyitják.

S nevetve és biggyedt lemondással estiesül magának. Nagy mellei az ölébe hullanak s úgy ül ott: ez ám a Háboru nemtője!

Már is mellé ülnek ketten-hárman, a többi habozva áll, hazamenjen-e megnézni a gyerekeit, akiket bezárt . . . Vagy bevárja a kétórai nyitást . . .

S oly rettenetes a forróság, az aszfalt felolvad és ragad.

Móricz Zsigmond.

Bábel.

Pár év előtt Kína köztársasággá lett, most ujabbán újra császárság lett és a nép akkor is, ekkor is, boldogan fellelegzett. Oroszországban elcsapták a cárt és a nép boldogan fellelegzett. Ha vége lesz a háborúnak, valaki vagy valami újra leketéli a cárok trónját és inkább a régit, de meglehet egy újat, csak hogy ismét gazdát kerít a trónnak. És a nép újra és itt is boldogan fellelegzik vagy sóhajt. A nép mindig sóhajt és fellelegzik, akár jó dolga van, akár rossz dolga van, minthogy a jó és a rossz dolog között alig látja a különbséget. Nem jó dolog egyik se. Az egykori ember, aki nem boldogult mint izraelita, megpróbálta katolikussá lenni. Így sem boldogult. Azután kálvinista lett. Ez sem használt. Azután ebből is, abból is vizszakeresztelkedett izraelitává. Kérdezték tőle, miért cselekedett így, mire így válaszolt:

— Egyik se jó tüzet. Mikor katolikus lettem, én láttam az Istent, az Isten nem látott engem. Mikor református lettem, az Isten látott engem, de én nem láttam az Istent. Ergo, újra zsidó lettem. Most én se látom az Istent, ő se lát engemet.

— Helyes! — mondták az izraelitának. — De erre előbb is rájöhetett volna.

— Ez az! — felelte az izraelita. Még sem jöttem rá.

És nem jönnek rá a népek, nem jön rá a világ, mely immár a fején jár, a lábával gondolkodik és a szemén ül. És hol füttyül, hol táncol, hol fázik, hol melege van, hol letérdel, hol felugrik, hol könyörög, hol parancsol, hol meghal, hol feltámad és csupán egyetlen egy dologban követkevs, hogy Ádám apánktól napjainkig: beszél, beszél és beszél. Beszélnek: a népek, a kormányok, a fejedelmek és proletárok, urak és parasztok, okosak és ostobák. És a szavak az ürület logikájával folynak össze a cselekedetekkel, mint ahogy minden kis és nagy folyóvíz belefolyik a tengerbe. Ez ürült szavak és pokoli cselekedetek muzsikája közben építi a világ a babil-tornyot; emberhusból, emberesontokból és embervérből. A világ minden embernációjának husa, vére, esontja képviselve van a toronyban. E toronyt az égig akarják építeni, hogy felmáshassanak rajta az Urhoz és kényszerítsék őt, amikor a földön már legyilkolták egymást, kiitták az egymás véréit, eltaposták az egymás agyvelejét, hogy az Ur válogassa ki a millió és millió esontot, fűzze össze úgy, ahogy volt, minden ember esontját külön-külön és szedje össze végig a tengereken, szárazföldön az eltaposott agyvelőket, kiszurkált szemeket, levágott karokat, lábakat. De addig még sietni kell, dolgozni kell, döngetni kell a pokol kapuit, hogy jöjjenek segíteni Babilbe. És a császártól megszabadult orosz kormány könyörög a tengerészeknek, katonáknak és a népek, hogy ölessék meg magukat, fogadják jó szívvél az új offenzívát. És a nép bódultan néz jobbra, bódultan néz balra és megeselekszi amit kérnek tőle és megeselekszi, amit parancsolnak neki. Boldog és boldogtalan, hogy nincs császára, hogy lesz császára, hogy köztársasága van és hogy nem lesz köztársasága. A népek mint az elbűvölt kigyók fetrengnek a porban és a kigyóbüvölő indusok diktálják a taktusokat, melyek szerint a kigyók mozoghatnak. Most jön a világtörténelem! — ordítják az indu-